

razumjeli o katolicizmu, a ipak se nisu žacali na najgori način o njemu suditi. To je uzburnilo moje znanstveno čuvstvo“ (str. 24).

Ova spoznaja dovela ga neposredno do te misli da konvertira; uz molitvu i ponizno traženje istine dolazio je tomu sve bliže. I našao se na stijeni, koja je Crkva, čiju je apologiju obradio u slijedećem poglavlju.

Imade jedno posebno poglavlje o euharistiji. Koli nježno i pobožno je pisano to poglavlje! Osjećaš onu hladnoću protestantizma, a toplinu Crkve kat. Koliko bi se katolikâ moralo pred tim konvertitom zastidjeti?

Upravo je sjajno pisano poglavlje o slobodi katol. Crkve. Pripovijedali su mu, da katol. Crkva tiranizira savjest, da ubija slobodu. A on kaže, da je sada tek slobodan.

Na svršetku ispituje Ruville uzroke, odakle tolika mržnja na Crkvu katol. Odgovara, da je reformacija tu mržnju umjetno odgojila time, što je Crkvu prikazivala u najgorjem svjetlu, samo da ju pristaše reformacije ne bi spoznali, kakva u istinu jest te onda k njoj pristupali.

Djelo svršava s pozivom: natrag k svetoj Crkvi!

**Paul Loewengard:** *La splendeur catholique.* Perrin, Paris, str. 298, 1910. cijena Fr. 3'50.

Francuski literat Loewengard, porijetlom Židov, prešao je na katolicizam — opet jedan u Francuskoj iza Brunetièra, Coppéa, Bourgeta, Huysmans-a, Rettéa. U tom svom djelu pripovijeda pisac postepeno svoje obraćenje „du judaïsme à l'Église“. On piše za sebe „i danas onaj bezbožni i strastveni Židov nastoji, da bude

kršćanin podvržen Isusu Kristu i njegovoj Crkvi“. Utješljive su te pojave, ali i ozbiljna opomena za mnogoga katolika, koji svoju vjeru zabacuje.

**Dr. Jos. Rademacher:** *Der Weltuntergang.* Münchener Volksschriftenverlag, 1909. cijena 60 Pf.

Već od nekoliko godina izlazi u Monakovu uspješna apologetička zbirka sa naslovom „Glaube und Wissen“. Volkstümliche Apologie auf wissenschaftlicher Grundlage, koja je u svesci svojoj 19/20 izdala gore spomenutu knjižicu.

R. si je stavio u toj brošuri za cilj, da pokaže da nema protuslovlja između sv. pisma i prirodnih znanosti (kozmičke fizike) s obzirom na propast svijeta. Zato najprije razlaže dotična mjesta sv. pisma, koja se odnose na propast svijeta, a zatim raspravlja o pojedinim teorijama, koje tumače katastrofu svijeta (sukob sa kometom ili meteoritima, Zöllnerovu, Sceligerovu i Vogel-Wiltingovu teoriju). Svoj je cilj pisac postignuo.

**Dr. K. Ziesché:** *Verstand und Wille beim Glaubensakt.* Eine spekulativ-historische Studie aus der Scholastik im Anschluss an Bonaventura. Schöningh, Paderborn, 1909. str. VI. + 151, cijena 3 M.

Ova studija obradjuje problem, na koji način kod čina vjere (actus fidei) sudjeluju razum i volja kao njegovi naravni faktori. Pisac taj problem obradjuje u okviru skolastike s osobitim obzirom na sv. Bonaventura. Iza općenitoga uvoda o sv. Bonaventuri i historijskom razvoju problema do njega razvija Z. ponajprije pojam vjere (32—45), zatim filozofijske temelje spekulativnog problema vjere

(45—75), nadalje analizu čina vjere (76—114), na koncu riješava stavljen si problem (115—148). Bit se problema sastoji u pitanju: da li je vjera čin razuma ili volje ili obiju duševnih sposobnosti zajedno. Ako ovo posljeduje stoji, pita se dalje: tko imade kod tog čina prednost, razum ili volja? Sv. Bonaventura kao i sv. Toma riješavaju problem time što kažu, da je vjera čin razuma, ali kod kojega volja bitno sudjeluje, jer ona mora nadoknaditi time što slobodno pristaje uz koju objavljenu istinu nutarnju evidenciju, kojom se obično dolazi do spoznaje.

Pisac je ovaj teški i djelomično subtilni problem obradio u lako razumljivom jeziku. Djelo se osobito preporuča radi važnosti pitanja koje obrađuje.

**Viktor Cathrein S. I.:** Die katholische Weltanschauung in ihren Grundlinien mit besonderer Berücksichtigung der Moral. Ein apologetischer Wegweiser in den grossen Lebensfragen für alle Gebildete. Herder, Freiburg i Beč, 1909. 2 izd. str. XVI—578 cijena K 720.

Danas se napada sa sviju strana na katol. svjetovno i životno naziranje, na katolički moral. Stoga je dužnost svakoga katolika, da svoju vjeru upozna i u njoj se utvrdi te da bude spreman napadaje protivnika uspješno pobijati. To nam pruža ovo najnovije Cathreinovo djelo, koje je u prvom izdanju imalo naslov „Die katholische Moral in ihren Voraussetzungen und ihren Grundlinien“.

Djelo se raspada u tri knjige. Prva knjiga (str. 5—171) raspravlja o čovjeku sa naravnog gledišta. Tu su osobito zanimiva poglavlja: da li se je čovjek razvio ili je

stvoren, o generaciji aequivoca, moderni nazori o zadnjoj svrsi čovjeka. Osobito valja ovdje istaknuti poglavlje (str. 38—44) o principu kauzaliteta, u kojem C. jasno i dosta lako shvatljivo pobija Kantovu nauku, koji tvrdi, da kauzalni princip vrijedi samo za prikaze vidljivoga svijeta, a i za ove, da je on sasvim subjektivne naravi, te nam ne dopušta na zbiljsko događanje izvan našega uma zaključivati, i tako potkapa temelj našim dokazima o opstanku Boga. Druga knjiga (str. 172—319) nosi naslov: Kršćanin u svijetlu svrhnaravne objave. U prvom poglavlju dokazuje istinitost kršć. objave, a u drugom govori: o Crkvi Kristovoj. Ovdje bi istaknuo lijepo poglavlje o svjedočanstvu konvertita, da je rimo-katol. Crkva prava Crkva Kristova. Pisac spominje njemačke i engleske konvertite, neznam zašto nije spomenuo nijednoga ruskoga ili franceskoga konvertita. U trećoj se knjizi (str. 320—563) radi o temeljnim potezima katol. morala. U trećem poglavlju: Kršćanska obitelj, gdje ćeš naći gdjekoju poteškoću, koju si češće čuo ili čitao, a da je nisi znao potpuno riješiti, solidno riješenu. Jedno od najuspjelijih je poglavlje: Prigovori proti katol. moralu; tu se je pisac obširno obazreo u glavnom na sve savremene poteškoće u tom predmetu (Heteronomie, Unterdrückung der Persönlichkeit, Die Moral der Selbst-